

Nr 362.

Av herr **Elmroth**, *angående viss utvidgning av gällande expropriationslagstiftning.*

I och med riksdagens beslut om bedrivande av dels arbetarsmåbruksdels arrendeegnahemsverksamheten, har i samband med denna nyttiga och behövliga utvidgning av statens verksamhet på dessa områden, kravet på en utvidgad expropriationslagstiftning ytterligare aktualiserats.

För att kunna ändamålsenligt och praktiskt — inte minst med hänsyn till i olika orter av landet förekommande högst olika lokala förhållanden m. m. — kunna realisera ovan nämnda riksdagens beslut, är tiden inne att bringa lagstiftningen på detta område i nivå med andra dessa frågor sammanhängande tidigare beslutade spörsmål. Frågan var vid 1935 års riksdag föremål för riksdagens prövning. Erfarenheten sedan dess har ytterligare styrkt de i motionen vid 1935 års riksdag framförda synpunkterna och skälen för införande av lag om en moderniserad expropriationslagstiftning.

Vid realiserandet av riksdagens beslut rörande den statsunderstödda arbetarsmåbruksverksamheten, har det på olika håll visat sig nästan omöjligt att på skäliga villkor erhålla därför lämplig jord. Utbud av jord sker visserligen, men dessa utbud utgöres i regel av i allmänhet synnerligen mindervärdig och synnerligen olämpligt belägna områden, dels ett lika ofta fullkomligt oantagbart pris. Följden blir att arbetarsmåbruksverksamheten i synnerligen hög grad försvåras och förhindras för att inte säga helt omöjliggöres. Men samtidigt befinna sig i enskild och bolags ägo stora jordområden i orten, vars skötsel och avkastning lämna mycket övrigt att önska, och som, utan att någons rätt behövde trädas för nära, borde för i laga ordning tillkommen värdesättning kunna avstås till ovan berört ändamål.

När på sin tid lagen om rätt för vissa nyttjanderättsinnehavare att på vissa villkor få friköpa sina lägenheter tillkom, skedde detta icke utan avsevärt motstånd från sådant håll, varest anses att allt vore bra som det är. Erfarenheten sedan lagens tillkomst har bekräftat dess befogenhet och nytthet och har haft enbart goda verkningar.

Beträffande andra än ovan åberopade områden för statlig verksamhet synes ävenledes behovet av en utsträckt expropriationslag vara av behovet påkallad. Så är förhållandet beträffande egnahemsverksamheten. De möjligheter som finnas för egnahemslantagare att erhålla tilläggsblån för inköp av tilläggsjord för ofullständiga jordbruk ha visat sig i praktiken vara rätt illusorisk just med hänsyn till, att närbelägen och för sådant ändamål lämplig jord visat sig omöjligt för vederbörande egnahemslantagare att på

tillnärmelsevis rimliga villkor överkomma. Trots det att dess ägare, med hänsyn såväl till jordens belägenhet i förhållande till den övriga huvudgården som ock dess skötsel och därav följande avkastning, utan minsta olägenhet kunde för i laga ordning tillkommen värdesättning avstå densamma till en sådan egnahemslåntagare.

I anförande till statsrådsprotokollet den 30 december 1935 anför statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet följande i samband med förslag i annat sammanhang: »Tillika bör övervägas, om icke det allmänna i detta liksom övriga områden för statens understödjande verksamhet för jordanskaffning med socialt syfte behöver hava till sitt förfogande en rätt till expropriation av erforderlig mark. Visserligen torde i allmänhet jord kunna erhållas genom frivilliga avtal. Men erfarenheten torde visa att understundom ett önskvärt resultat icke står att vinna utan stöd av expropriationslag. En dylik lagstiftning bör helt naturligt utformas under hänsynstagande även till jordägarnas berättigade intressen.»

Om statsmakterna hava till sitt förfogande den möjligheten, att i sådana fall, där alla berättigade skäl tala för att t. ex. ett mycket stort jordkomplex tillhörande i t. ex. utkant av ägoområdet befintlig jord, med lämplighet borde läggas till ett redan befintligt i omedelbar närhet beläget ofullständigt jordbruk, eller lämpligt vore att anlägga ett arbetarsmåbruk därstädes, att medels expropriation avstycka lämpligt område, innebär såvitt kan bedömas enbart detta, att möjlighet till frivillig överenskommelse mellan parterna kan komma till stånd.

Med åberopande av vad sålunda anförts samt andra i denna angelägenhet väl kända omständigheter och förhållanden hemställes,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i sådant avseende, som ovanstående framställning kan giva anledning till.

Stockholm den 21 januari 1936.

A. E. Elmroth.
